

Gemeente van Christus,

Vanaf het oeroud begin worden er twee liederen gezongen. Het lied van de liefde en het lied van de woede en de haat. Ooit bezong Adam zijn pasgeschonken maatje Eva met die prachtige ontroerende woorden: *Dit is ze! Mijn eigen gebeente, mijn eigen vlees en bloed. Eindelijk iemand die op mij lijkt. Nu ben ik niet meer alleen.*ⁱ Het aloude lied van de liefde van die ene mens die een medemens vindt. Al snel echter krijgt het liedboek van het leven een andere afdeling: die van de donkere woede. Het lied van Lamech de nakomeling van Kaïn. Dat lied klinkt zo: *'...Vrouwen van Lamech, luister naar mij! Een man die mij verwondt, sla ik dood, zelfs een kind dat mij een striem toebrengt. Kaïn wordt zevenmaal gewroken, Lamech zevenenzeventigmaal.'*ⁱⁱ

Kijk, wij verlangen allemaal zo ontzettend naar dat eerste lied. Het lied van de zachte krachten. Naar liefde smachten wij. En toch. Toch is het alsof dat tweede lied onze wereld, ons land en vaak ook ons hart insluipt. Misschien zeg ik daarmee te weinig. Het oerlied van brallende Lamech is steeds meer als een uitslaande brand in ons en om ons heen. Ja wij leven in een tijd van woede.ⁱⁱⁱ

Simson is volgens mij de verpersoonlijking van de woede, soms als heilig vuur, vaker van verzengende wraak. Simson is de zoon van de hemel. Zijn moeder was onvruchtbaar en had nog nooit gebaard, totdat de hemel sprak, dat zij een zoon zou baren. Advent *avant la lettre* in de donkerste omstandigheden die je je kunt voorstellen. Het bevrijde volk Israël dat in Kanaän maar geen beloofd land kan vinden, omdat ze zich steeds maar weer overgeven aan de woede en haat van vreemde goden en volken. In die situatie komt Simson ter wereld. Hij die een begin zal maken van de bevrijding uit de overmacht van de Filistijnen.^{iv}

Simson is een zoon van de hemel, maar ook een kind van de zon. Zijn moeder gaf hem zijn naam die afgeleid is van *Sjemesj*, zon of zonnetje. Zou zij geweten hebben dat ze daarmee de Geest van God die in hem woonde verbond aan die onverbiddelijke en onbegrensde kracht van de zon. Het was toch niet voor niets dat God pas op de vierde scheppingsdag de zon tevoorschijn riep? Alle goede bedoelingen ten spijt, werd in het verbond van hemel en aarde; zijn wonderlijke conceptie én zijn bedreigende naam het gevecht van zijn leven ontketend. Een diepe onrust in zijn bloed, een donker vuur in zijn hart.

Vanmorgen treffen we Simson aan op een moment dat hij door zijn eigen volksgenoten niet meer gepreimd wordt. Simson laat zijn vuur overal rondgaan, maar bevrijding levert het niet op, alleen maar onrust en meer repressie van de Filistijnen voor de stammen van Israël. Rondom Simson is tot op heden alleen maar *collateral damage*...verschroeide aarde. Ze willen hem het liefste als gijzelaar uitleveren aan de Filistijnen, om de status quo te handhaven. Ze binden hem vast met nieuwe touwen lezen we. Dat is heel opvallend in de verhalen van Simson. Steeds wordt hij

gebonden of wil hij dat. Zou dat een teken kunnen zijn voor de tweestrijd in hem? De bovenmenselijke krachten enerzijds en zijn behoefte aan verbinding en menselijkheid anderzijds?

Simson oefent namelijk zijn hele leven ook het lied van de liefde. Zodra de Geest van God vaardig over hem wordt, richt die geestkracht, het vuur^{vi} zich richting de vrouwen. Simson wil zo graag liefde, verbondenheid, aarden in het leven. Maar het lied van de liefde slaat bij Simson steeds weer om in het lied van woede. Zijn huwelijk werd een bloedbad. Simson oefent hartstochtelijk het lied van de liefde en verbinding, maar hij komt niet veel verder dan de woede en de haat.

Is dat ook niet een teken van onze tijd. Dat we hartstochtelijk zoeken naar verbinding, maar het ons maar niet lijkt te lukken. We weten niet meer wat we met elkaar delen, wat we elkaar te geven hebben aan humaniteit, aan zachtheid. Ieder voor zich zijn we aan het overleven, vinden we elkaar hoogstens in het verlies van wat we vroeger hadden. Als we een collectief zijn, zijn we dat vaak verenigd in woede. Soms heilige woede, maar vaak ook rancune. Het donkere vuur.

Als een lachwekkende trofee wordt Simson naar de Filistijnen gebracht. Ze stormen op hem af. Je ziet het voor je. Een beeld uit een film. Toen voer de geest van de HEER in hem. De touwen verschroelden voor ieders ogen. Is er dan toch ook heilig vuur in Simson? De binding die Simson onderging door zijn volk was niet gericht op liefde, niet op ontplooiing of bevrijding. Zulke verbindingen mogen van de HEER wel verschroeien. En was het dan nu niet het moment geweest voor Simson om te laten zien wat zijn roeping was? Iets te laten zien van zijn hemelse oorsprong? Wijs leiderschap dat tot bevrijding van Israël had kunnen leiden, zonder dat woedende vuur?

Het lukt hem niet. Hij raapt een ezelskaak op en slaat duizend man dood. Hier is het zonnekind aan het werk. Als nazireër mocht hij immers geen doden aanraken. Hij gaat van het pad af. Ja en dan ga je vanzelf het lied van Lamech zingen: *‘Met een ezelskaak heb ik die ezels flink geraakt. Met een ezelskaak heb ik er duizend afgemaakt!’* Het lied van rancune, donker vuur. Ach ik hoef het nauwelijks te actualiseren. Kijk maar naar toespraken van leiders uit het Midden-Oosten, naar presidenten, dictators en ayatollah’s. Hun toespraken zijn steeds het refrein van het lied van Lamech en van de Simson hier. Soms klinkt het een klein beetje beschaafder, maar treft het hetzelfde doel: *als het staatsnoodrecht ingaat, dan wil ik nog weleens zien wie zo stoer is om het tegen te houden...!*^{vii}

En dan krijgt Simson dorst. Woede is een vuur dat je verteert. Daar krijg je dorst van... hij gaat bidden tot de HEER. Zou dit het keerpunt zijn in dit verhaal? Zijn eerste gebed... Blijkt hij toch nog zo’n directe lijn met de hemel te hebben. Dat verbond vanaf zijn geboorte is er nog. Hij heeft dorst. Dorst naar water, naar liefde, naar God. En dan scheurt de aarde open en komt er water. God klieft de aarde, zoals hij de rots klieft in de woestijn met Mozes. Er breekt iets open rondom Simson. Breekt er ook iets open in hem?

Ik heb de laatste tijd steeds meer het idee dat de samenleving die werkelijk in de ban lijkt van woede, haat en angst ook iets anders laat zien. Het is alsof er onder het oppervlak ook iets borrelt van liefde en hoop. Misschien wil ik het zien, dat zeker ook en terecht zou ik denken, maar je voelt ook dat er vonkjes gloeien van heilig vuur. Jonge en oude mensen die zo niet verder willen. Mensen die hun hart zacht willen houden, geen simpele oplossingen kiezen in het kamp voor of tegen, maar echt de diepte in gaan. Mensen die onverwacht toetreden tot de kerk, zich inzetten voor het koninkrijk van God. Ja soms geloof ik dat ik tonen hoor van het lied van de liefde. Mocht dat nu eens tot een uitbraak zou komen!

Simson komt op krachten en pakt zijn levens weg weer op. Weer doet hij een poging voor het lied van de liefde...of is het gewoon lust? Dit grote kleine kind, deze man van de hemel, maar ook besmet met het donkere vuur van de zon...Hij blijft zoeken naar verbondenheid, naar zijn eigen grenzen, die maar nauwelijks te vinden zijn. Het lijkt wel of hij daarom deze dubieuze aanraking, deze vluchtige verbinding in de nacht opzoekt: *maak mij mens...*

Of nu de splijtende aarde Simson geraakt heeft of het avontuurtje in de rosse buurt van Gaza, we weten het niet. Gods wegen zijn wonderlijk, die van de mens ondoorgrondelijk. De verteller van Richteren wil ons wel laten zien dat die nacht het keerpunt is, misschien wel het hoogtepunt in het leven van Simson. Midden in de nacht, nog voordat de Filistijnen hem te pakken zullen krijgen, staat Simson op en loopt naar buiten. Het is eigenlijk een diep ontroerend beeld. Daar loopt die grote man, die eigenlijk altijd een onhandige onbesuisde jongen is geweest. Hij gaat als een dief in de nacht uit het huis van het vluchtige verbond naar de poort. Nu gaat het niet volgens het script van Lamech, geen ezelskaak, geen vuur...Ineens is hij een vriendelijke reus, met de complete poort op zijn rug stapt hij naar buiten. Zie hem gaan...

Met de poort op zijn rug loopt hij kilometers lang vanuit de stad van de volken, het Gaza van de Filistijnen, naar de bergtoppen bij Hebron. Hebron is de stad van het verbond. De stad waar Abraham God ontmoette en een verbond sloot, waar hij een graf maakte voor Sara. De stad waar later koning David gekroond zal worden. Simson met de poort van gesloten vijandelijkheid op zijn rug. Even licht er een weg op van de volken naar het heil. Het is alsof de stad Gaza moet leren waar het zijn openheid op moet richten en Hebron mag niet vergeten dat haar geheim voor de volken is.

De deuren moeten niet alleen open, nee de poort moet er in z'n geheel uit. Ja, even, als in een glimp heeft Simson wel iets van Christus. Christus die vanouds wordt afgebeeld met de poort van het dodenrijk op zijn rug. De poort is passé, de weg is open, naar God en naar elkaar.

Vuur is te heilig en te hevig. Daar weet Simson alles van. Onze samenleving gaat er als het zo doorgaat aan onderdoor. Maar dat hoeft niet. De poort is weggedragen. Er is een uitlaatklep voor al die woede. Er loopt een weg naar vrede. Van Gaza naar Hebron en weer terug. Ruim baan voor liefde, vrijheid en genade! In ons hart, in ons land, in de wereld.

We mogen naar buiten. Achter Simson, achter Christus aan. Met een lied van liefde op onze lippen. Op weg naar het verbond van God met de wereld. Op weg naar God die ons draagt. Nu en altijd.

In de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest,

Amen

Gebruikte literatuur:

H. Blok, A.G. van Daalen, K. Deurlo, F. Hoogewoud & K. Smelik, *Geen koning in die dagen, over het boek Richteren als profetische geschiedschrijving*, Baarn: Ten Have 1982.

M. ter Braak, *Het nationaalsocialisme als rancuneleer, met een essay van Bas Heijne*, Amsterdam: Prometheus 2022.

D. Grossman, *Leeuwenhoning* (Ned. vert. Sh. Bamberger), Amsterdam: Cossee 2023.

E. van Fenema, *Het verlaten individu, Waarom voelen we ons zo leeg?* Amsterdam: Prometheus 2022, pp. 183-210.

Th.J.M. Naastepad, *Simson, Verklaring van een Bijbelgedeelte*, Kampen: Uitgeversmaatschappij J.H. Kok.

ⁱ Naar Genesis 2:23

ⁱⁱ Genesis 4:23

ⁱⁱⁱ Vgl. het inzichtelijke boek van P. Mishra, *Tijd van woede, Een geschiedenis van het heden*, Atlas Contact 2020.

^{iv} Richteren 13:5

^v שִׁמְשׁוֹן (Jdg. 13:24 WTT)

^{vi} Richteren 13:25, 14:1: 'De Geest van de Ene begint hem aan te vuren in Machdanéé Dan, - tussen Tsora en Esjtaol. Dan daalt Simson af naar Timna; in Timna ziet hij een vrouw...' (Naardense Bijbel 2024).

^{vii} Uitspraak van Fleur Agema na de Ministerraad van 11 oktober jl. Ze moest deze uitspraak overigens kort daarna – n.a.v. een gesprek met de Minister-President – nuanceren.